

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmma Diana

Diana, Antonino

Coloniae Agrippinae, 1656

Restitui Quid debeat

urn:nbn:de:hbz:466:1-40647

à singulis sex, vel septem, cum periculo solvendi centum. * Nihilominus contraria sententia Sanchi, *dub. 16. n. 2.* non est improbabilis: quia (ait ipse) is cum omnibus dubius est de futuro eventu, & cum singulis perdere potest. *par. 4. tr. 4. resol. 13.* † Sed hoc argumentum transit à sensu distributivo ad collectivum: nam potest quidem lucrari à singulis, quia cum singulis distributivè perdere potest, non tamen cum omnibus collectivè: quia cum his non potest perdere æquale, sed solum quadrantem. *

42 Non tenentur venatores, aut piscatores ad restitutionem, si venantur aut piscantur in locis locatis, & prohibitis, quando tamen non sint causa devaluationis pretij impositum loci venabilis, aut piscabilis, & dummodo venatio non sit in loco circumspetto, nec clauso, quia nec tenentur ad restitutionem. *Manuarius & alij par. 9. tr. 9. ref. 49.* quod Ecclesiasticis sit prohibita venatio strepitosa, & damnoza, & scandalosa, in alio modo non peccant mortaliter. *Dicastil nec tenentur ad restitutionem. par. 9. tr. 9. ref. 50.*

31 Reges, & Principes, & alij domini non tenentur refarcire damna illata viatoribus, & prædantibus, dummodo auctoritate Regia non declinent à suis territoriis tantum. *Boretus & alij par. 8. ref. 38.*

RESTITVI Quid debeat.

Restitui debet res aliena in specie si adest. Si autem non adest restituenendus est valor.

† **H**æcenus de obligato restitue re, nam circa id, quod restitui debet, sit prima regula. Si quis habet apud se rem alterius quocunque modo, & potest absque periculo infamæ, vel alterius præiudicij damni, tenetur illam eadem in specie restituere (nec satisfacit restituendum pretium duplum, *par. 19. tr. 13. ref. 44.*) Si autem res non extat, distinguendum est. Nam, vel quis tenetur restituere ratione rei acceptæ, quæ bona fide consumpsit, vel vendidit, vel tenetur ex furto, vel alia iniqua actione,

aut retentione. Item res alterius aliquando eundem habet valorem tempore acceptionis, & retentionis, venditionis, consumptionis, ac restitutionis; aliquando diversum. Item valor rei, qui crevit vel decrevit debitori, crevitset etiã vel decrevitset creditori, vel non: aut etiam contra. licet debitori non creverit vel decreverit, crevitset tamen, vel decrevitset creditori. * Variati autem potest valor cum intrinsecè, cum scilicet melior vel deterior efficitur, tum extrinsecè, per mutationem loci, temporis, vel aliarum circumstantiarum *par. 3. tr. 17. resol. 51. initio.* Quibus positus, sit.

2. 1. Secunda regula. Possessor bonæ fidei, si rem alterius bona fide consumpsit, non tenetur restituere valorem, nisi in quantum factus est locupletior, v. g. si quis consumpsit bona fide vestem alterius, solum tenetur ad pretium vestis, quam alioqui emisset. * Item si quis in alieno convivio cibos furtivos comidisset, restituere tenetur quantum domi expensuram fuisset pro illo cibo. *Sanchez in sum. 10. tit. 2. c. 23. n. 34.* Immo probabile est, in his, quæ unico actu consumuntur, non adesse opus restituendi, ut docuit *Bannez dub. 3. concl. 4.* nisi fuerit evasisset impotens ad restituendum; nam alias dominus rei non habet ius ad res ipsas iam consumptas, seu ad personam furis pro restitutione æqualium vel similibus, vel pretij illarum: quod proinde cum recuperare possit à tunc, potest ad illum remitti. *par. 3. tr. 5. ref. 43.*

3. Probabile quoque est, e mentem, & eudentiam eodem pretio rem furtivam bona fide, non teneri restituere pretium domino comparenti: quia totum actum est bona fide, & ipse in nihilo ditior factus est. Quod enim dicitur *si rem. ff. de pet. har.* pretium succedere loco rei, id non est verum in omnibus, sed solum in vniuersalibus iudiciis hæreditate, fidei commisso, dote, &c. *Lessius l. 2. c. 14. dub. 5. n. 29.* contra *Vasquez in par. 2. q. 95. art. 5. disp. 12. c. 1. n. 4. par. 1. tr. 8. ref. 68.* & *par. 3. tr. 5. ref. 42.*

4. Immo contra *Lessium n. 134.* probabile ceaseo cum *Molina 10. 3. tr. 2. disp. 721. n.*

*A possessore
quid in bonâ
fidei. si
in aliquâ
Eusej. di-
stior.*

721. n. 10. quodd si vendidisset plus nō teneretur restituere excessum, quia non esset fructus rei, sed industriae. Patet, quia si in tali casu fur rem redimeret à tertio possessore, & restituere absque latione, &c. primus emptor, qui emit à fure & pluris vendidit, totum pretium retinere posset. Adde, quod si ipse fur rem furtivam à tali possessore vilius quam vendiderat, sed iustè redimeret, secundum Molinam contra Sanchez numer. 28. non teneretur restituere domino illum excessum; sed satisfaceret reddendo rem suam non deterioratam, & fructus *part. 3. tract. 5. resol. 41.* Adde etiam, quod emptor bonæ fidei, etiam si postea cognoscat rem esse furtivam, potest nihilominus restituere illam latroni ad recuperandum pretium, ut dictum est V. *Emptor. n. 12.*

A possessore autem mala fidei, etiam si nihil ei remansisset.

5. Tertia regula. Possessor iniquus rei alienæ, quam apud se non habet, tenetur restituere valorem summum intrinsicum, quem habuit res aliquando apud se, & apud dominum habuisset, deductis expensis nec non fructus cum lucro cessante & damno emergente. Si verò dominus eam rem non vendidisset summo valore, seu tempore, quo summum valorem habebat. Navarrus *cap. 17. num. 26.* adhuc restituendum ei inquit summum valorem: quia fur, seu iniquus detentor, tenebatur eo tempore restituere cum illa melioratione, nec à tali obligatione unquam liberatus fuit. Sed contraria sententia est communis recentioribus, & probabilior. Unde ait Bonacina *de contr. disp. 1. quæst. 3. punct. 11. num. 9.* cum valorem attendendum esse, quo dominus rem suam vendidisset, minimè verò eum, quem res habuit in receptione vel consumptione, siue valor intrinsicus sit, siue extrinsecus, quia iniquus possessor solum tenetur servare dominium rei indemnem, id quodd sufficiens facit, restituendo pretium, quodd ille aliàs accepisset, quæ ratio licet videatur parum firma, opinio tamen est probabilis *part. 2. tract. 17. resolut. 51. à §. Tertia opinio. part. 11. tr. 4. ref. 39.*

Summa Diana.

6. Itaque, qui rapuisset pullum equinum, qui postea apud ipsum adolevillet, & pervenisset ad senium: aut furatus esset dolium vini tempore, quo valebat tribus uncis, sed detinuisset multum temporis, in quo scilicet, paulatim pretium crevisset ad quinque, & iterum decrevisset ad tres: in his casibus, si eo minus pulli & vini venditurus fuisset pullum tempore juventutis, & vinum tempore majoris pretii, tale ei pretium restitui debet. Si verò fuisset detenturus usque ad id tempus, ad quod dilata est restitutio, sufficit solvere pretium, quo valebat tempore acceptio- nis, vel tempore restitutionis, si non esset deterior, ut ait Angelus V. *Furtum, num. 44.* præsertim si valor crevisset extrinsecus ex inopia emptorum, &c. ut ait Layman *lib. 3. sect. 5. tract. 2. cap. 4. n. 6. p. 4. tract. 3. ref. 63.*

7. Sed quid si dubium sit, an dominus vendidisset rem tempore valoris summi, medii, vel infimi? Restituendum ei esse summum, respondent passim DD. apud Lessium *cap. 12. dub. 16. num. 109.* quia eo pretio vendere poterat, & in dubiis favendum est innocenti. Sed ego id procedere existimo in foro externo: in interno autem satis esse, si restituatur ei medius: quia aqualiter ei contingere potuisset, vendere illam infimo, & summo pretio. Turrianus *in 2. 2. tom. 10. dub. 2. num. 7. part. 2. tractat. 17. resolutione. 52. part. 11. tractat. 6. resolutione 6.*

Quid, si de hoc dubium sit.

8. Fructus verò, alii sunt naturales, quos scilicet res parit natura sua: alii ex industria, quos nimirum res ex natura sua non est apta nata producere, & alii misti, qui nimirum procedunt ex natura rei cooperante hominis industria. Exemplum primi generis est fructus arboris, ovium, &c. secundi, fructus pecuniæ per mercaturam, &c. tertii, fructus fundi alieni, in quo fur seminasset, &c. Et quidem iniquus possessor non tenetur restituere fructus mercæ industriae, sed solum naturales, vel mistos, deductis expensis, &c. Pre- tium locationis rei, quæ locari non solet

H h h h ut

ut pecuniæ in ostentationem, cenferi debet inter fructus industriæ, unde fur, qui in hunc finem locaret alienam pecuniam, non teneretur restituere pretium. Et idem dicendum cum Maldero in 2. 2. tract. 1. dub. 20. cap. 1. de pretio locationis animalis, cujus dominus dives esset, & alias non locaturus. Immo Navarrus num. 25. omnis locationis pretium computat absolute inter fructus industriæ, licet Sanchez numer. 132. comparet inter mistos. part. 2. tractat. 17. resolutione 50. & part. 3. tract. 6. resol. 14. in fine.

Et luorum cessans, ac damnum emergens.

9. † Si autem dominus locaturus esset tunc pretium restituendum esset, non solum, quod acceptum est, sed etiam quod dominus acquisivisset, licet iniquus possessor non acquisierit: quia is teneretur, ad luorum cessans & damnum emergens, ad quod teneretur etiam debitor morosus, ut dictum est verb. Debitor, num. 1. & quilibet damnificator ex iis, quos supra verb. Restituere ex injusta actione enumeravimus †

Ad quod etiam teneretur damnificator

Nā occisor, & mutilator teneretur ad expensas morbi, vel vulneris.

Non tamen sepultura.

10. Unde homicida & mutilator teneretur restituere impensas in curatione morbi vel vulneris, & omnia damna inde secuta, una cum lucro cessante, juxta dicta infra à num. 24. & ad damna teneretur etiam fiscus, si bona rei confiscantur. Nihil tamen restituendum est pro sumptibus sepulturæ, & si occisus erat mox moriturus, nihil omnino restituendum est hæredibus; quia nullum damnum resarcibile ei illatum est. Sanchez cap. 22. à numer. 74. part. 3. tractat. 6. resolutione 57. & part. 5. tractat. 4. resolutione 53. Item nihil restituendum est pro ipsa vita, vel deformitate hominis liberi, quia non potest pretio compensari, ut dictum est verb. Restituere, numer. 8. Quæ etiam ratio militat ad non ponendam obligationem justitiæ in homicida, ad restituenda bona cujusvis alterius ordinis, verb. grat. ad fundendas preces, vel offerenda sacrificia pro anima occisi, ut docuit Scotus in 4. d. 15. quest. 3. Quamvis Confessarius similem ei poenitentiam injungere debeat pro satisfactione sacramentali, ut ait

Aut pro vita ipsa hominis liberi.

11. Sed an homicida teneatur restituere debita occisi suis creditoribus? Affirmat, & probabiliter, Molina tom. 4. tract. 3. disputat. 83. num. 8. quia debita ex justitia preferri debent emolumentis uxoris, filiorum,

Laymann lib. 3. sect. 5. tr. 3. part. 3. cap. 6. n. 2. & nos verb. Poenitentia, num. 7. part. 5. tr. 4. resol. 55.

11. Item non teneretur restituere damna secuta per accidens ex sua occisione. Unde non teneretur restituere familiaribus, amicis, & cognatis occisi beneficia, quæ ab illo gratis percipiebant: aut sustentare eos, quos ille liberaliter sustentabat: quia nec sunt illis hæc debita, nec homicidium commissum est cum intentione inferendi hæc damna. Alias enim teneretur restituere amicis occisi expensas, quas illis faciebat excipiendo convivio, & famulis beneficia, quæ ultra stipendium ab ipso superabant. Lessius cap. 9. dub. 26. n. 154. contra Azorium part. 3. lib. 5. cap. 3. quest. 11. part. 3. tract. 6. resol. 54. §. Notandum est, & p. 5. tract. 4. resol. 56.

Nec damna secuta per accidens. Familiaribus. Amicis. Cognatis.

12. Imò nec teneretur restituere damnum solitum innocenti, cui iniuriam titulo impositum sit suum homicidium, etiam si id prævidisset, quia hoc etiam damnum per accidens cum homicidio connexum est, ac proinde occisor non tenebatur ex justitia præcaverit, sed tantum ex charitate. Lessius dub. 16. à numer. 210. contra eundem quest. 10. Ex quibus infert, vendentem catapultam occisuro, etiam cum intentione, ut ille inimicum suum occidat; non peccare contra justitiam, sed solum contra charitatem; ac proinde non teneri ad restitutionem; quia intentio non facit actum esse contra justitiam, si ex natura sua non est. Et numer. 114. addit, quod si quis habeat jus ad aliquam actionem, ex qua plerumque damnum tertio sequitur teneretur quidem ex charitate, si absque æquali incommodo, potest ab ea abstinere: non tamen ex justitia, ita ut obligetur ad restitutionem damni secuti: quia qui utitur jure suo, nemini facit injuriam. part. 5. tract. 4. resolutione 51.

Innocenti, cui imputatum fuisse homicidium.

Aut etiam creditoribus occisi.

13. Sed an homicida teneatur restituere debita occisi suis creditoribus? Affirmat, & probabiliter, Molina tom. 4. tract. 3. disputat. 83. num. 8. quia debita ex justitia preferri debent emolumentis uxoris, filiorum,

